

Samhället, patienterna och hälso- och sjukvården behöver klinisk forskning

POSITIONSPAPPER OM KLINISK FORSKNING-
FÖR BÄSTA MÖJLIGA VÅRD – INTE BARA IDAG UTAN ÄVEN
IMORGON

Sveriges
Kommuner
och Regioner

Förord

Flera av samhällets framtida välfärdsutmaningar är beroende av en hög kvalitet på de tjänster som levereras. Vi lever allt längre, sjukdomar som tidigare var dödliga kan vi i dag behandla eller bota och allt fler människor lever med kroniska sjukdomar. Samtidigt som patienternas vårdbehov förändras, ställs nya krav och förväntningar på vården. Det handlar om att utveckla arbetssätt, metoder och behandlingar. En viktig del i den utvecklingen står den kliniska forskningen inom hälso- och sjukvården för.

Klinisk forskning är avgörande för utvecklingen av svensk hälso- och sjukvård. Forskningen bör öka i regionerna. Synen på forskning behöver förändras och regionernas roll och ansvar stärkas. Forskning innebär att ny kunskap genereras. För att den ska nyttiggöras behövs ett strukturerat systemiskt utvecklingsarbete för att denna nya kunskap ska bli en innovation.

Forskningen ska bidra till att höja kvaliteten och effektiviteten i vården, att säkra en god hälso- och sjukvård. För att lyckas med det behöver forskningen i högre grad finnas inom alla delar av hälso- och sjukvården och samspelet mellan forskningen och vården fungera. Forskningens metodiska arbetssätt kräver långsiktighet inte bara när det gäller finansiering. Forskning kräver tid och resurser. Det kan ta lång tid att utvärdera effekter av forskning.

Forskning är inte en parallell verksamhet i hälso- och sjukvården. I dag kan forskning bedrivas av såväl forskare som läkare, fysioterapeuter, psykologer, sjuksköterskor eller undersköterskor. Utgångspunkten är att forskningen ska bedrivas där den behövs, då behöver arbetet med framtagande, implementering och tillämpning stödjas. Det är först när den kliniska forskningen fullt ut blir integrerad i vården som vi kan se de verkliga vinsterna. I det arbetet har såväl staten som kommuner och regioner ett ansvar.

Behovet att främja förutsättningarna för klinisk forskning har beslutats av SKR:s kongress i inriktningsdokumentet för 2020-2023. Det här positionsappret syftar till att klargöra det ömsesidiga beroende som finns av hälso- och sjukvårdens uppdrag och klinisk forskning. Det är en revidering av det tidigare positionsappret om klinisk forskning från 2015.

I december 2019 presenterade regeringen en färdplan för life science. I samband med det konstaterades att det inte går att utveckla och förändra vården, utveckla nya terapier och se över möjligheten till forskning på nationell nivå utan ett nära samarbete med de som ansvarar för att utföra vården. I strategin framgår också att medicinska genombrott av vården sker i nära samarbete med industrin.

Det här positionspappret ger kommuner och regioner förutsättningar att bidra till att uppfylla strategins målsättningar.

Med klinisk forskning avses här forskning inom hälso- och sjukvårdens område som förutsätter vårdens strukturer och resurser och innefattar delaktighet av vårdens personal och/eller patienter. Med denna definition inkluderas även forskning som har till syfte att lösa ohälsoproblem eller att identifiera faktorer som leder till ohälsa, och även etik- och organisationsforskning inom hälso- och sjukvården.

Anders Knappe
Ordförande
Sveriges Kommuner och Regioner

Innehåll

Samhällets utmaningar kräver att hälso- och sjukvården ständigt utvecklas.....	5
Hälso- och sjukvård grundas på vetenskap och beprövad erfarenhet.....	7
Klinisk forskning bidrar till en mer effektiv, jämlik och jämställd vård	8
Medarbetarnas kompetens skapar en kunskapskultur i organisationen	10

Samhällets utmaningar kräver att hälso- och sjukvården ständigt utvecklas

Flera av samhällets framtida välfärdsutmaningar är beroende av en hög kvalitet på de tjänster som levereras. Många delar i välfärden kan bli effektivare genom att omvärdera nuvarande arbetssätt och metoder.

Vi lever allt längre, sjukdomar som tidigare var dödliga kan vi i dag behandla eller bota och allt fler människor lever med kroniska sjukdomar. Samtidigt som vårdbehov förändras, ställs nya krav och förväntningar på vården. Det handlar om att utveckla arbetssätt, metoder och behandlingar. En viktig del i den utvecklingen står den kliniska forskningen inom hälso- och sjukvården för. Klinisk forskning är ett medel för en hälso- och sjukvård av hög kvalitet.

Den kliniska forskningen behöver bedrivas inom de delar av hälso- och sjukvården där det finns ett utvecklingsbehov. På samma sätt behöver den kliniska forskningen få tillträde till alla de delar av hälso- och sjukvården där den behövs.

Sverige och speciellt hälso- och sjukvården har en unik position med mycket data. För att den kliniska forskningen och utbildningen ska bli framgångsrik måste det vara högsta prioritet att lösa problemet med att dela data. Detta är en grundförutsättning som idag saknas.

Ny kunskap behöver genereras, implementeras och vidareutvecklas. Insatser behöver utvärderas och följas upp. Förutsättningarna för en god vård i morgon skapas genom de insatser som görs nu.

Sverige är ett befolkningsmässigt litet land och för många forskningsfrågor behövs patientunderlag från flera regioner, ibland hela landet, för att ge tillförlitliga svar.

SKR anser:

- Att samverkan kring klinisk forskning mellan regioner, kommuner, universitet/högskolor life science industrin och andra aktörer behöver utvecklas.
- Att statens engagemang i regionernas och i kommunernas kliniska forskningsfrågor behöver bli mer långsiktigt och utgå ifrån vårdens och samhällets långsiktiga behov.
- Att lagstiftning behöver anpassas så att klinisk forskning möjliggörs, framförallt beträffande hanteringen av vårddata och biobanker.

Hälso- och sjukvård grundas på vetenskap och beprövad erfarenhet

Hälso- och sjukvården har ett ansvar att ge god vård baserad på kunskap och beprövad erfarenhet. I det är patienternas erfarenhet en viktig del. Klinisk forskning är av avgörande betydelse för utvecklingen av en god hälso- och sjukvård. Det är något invånarna förväntar sig och det är också reglerat i lag. Hälso- och sjukvården har ett ansvar att skapa forskningsbaserad kunskap utifrån utvärderade effektiva metoder. Att implementera bästa tillgängliga kunskap och att sluta använda metoder som inte uppfyller kravet på vetenskap och beprövad erfarenhet är viktigt. Det är också i hälso- och sjukvården som kännedomen finns om relevanta forskningsområden som behöver prioriteras. Genom klinisk forskning förbättras också möjligheterna till prioritering av resurser.

SKR anser:

- Att hälso- och sjukvårdens verksamheter ska utformas så att goda förutsättningar för klinisk forskning skapas.
- Att klinisk forskning ska ingå i verksamhetsplaneringen och uppföljning och vara en integrerad del av hälso- och sjukvårdsuppdraget, i så väl privat som offentlig regi.
- Att klinisk forskning bör ses som en investering och en framgångsfaktor för en utveckling på lång sikt.
- Att kliniska forskningsresultat mer systematiskt behöver implementeras i hälso- och sjukvårdens verksamhet.
- Att det ska ingå i medarbetares uppdrag och utbildning att medverka till att klinisk forskning och utbildning kan bedrivas.

Klinisk forskning bidrar till en mer effektiv, jämlik och jämställd vård

Hälso- och sjukvården ska vara hållbar, effektiv, jämlik och jämställd. Forskning bidrar till det målet. Genom att hälso- och sjukvården definierar behov av områden att tillföra ny kunskap blir dessa möjligheter ännu större.

I omställningen till nära vård behöver det etableras förutsättningar för livskraftig och uthållig forskning även utanför de traditionella forskningsmiljöerna, vilket säkerställer möjligheter till god vård. Klinisk forskning måste kunna bedrivas i det sammanhang där kunskapen ska användas och där patienter och brukare finns. När patientströmmarna förändras behöver forskningen följa med för att kunskapen ska vara relevant i den nya kontexten.

Större förändringsprocesser i verksamheter och organisation i hälso- och sjukvården behöver därtill även beforskas.

Det pågår i Sverige också intensivt arbete med en del av sjukvården som ska vara högspecialiserad och efter tillstånd bara utföras i vissa regioner i landet. Syftet med det arbetet är att öka möjligheterna att bedriva god och effektiv vård och forskning av hög kvalitet. För att kunna göra det förutsätts högre patientvolymen än i varje enskild region och att resurser samordnas mer mellan regionerna.

Regionerna har också inrättat ett gemensamt system för kunskapsstyrning som handlar om att utveckla, sprida och använda bästa kunskap inom hälso- och sjukvården. Målet är att bästa kunskap ska finnas tillgänglig och användas i den personcentrerade vården. Klinisk forskning är en viktig del i utveckling av arbetet inom systemet för kunskapsstyrning.

Patienternas roll i forskning är därtill central och deras vilja att delta i forskning behöver tas tillvara. Patienterna är medskapare och forskning sker för och med patienter.

SKR anser:

- Att klinisk forskning är en viktig faktor för att kunna arbeta för en mer jämlik och jämställd hälso- och sjukvård i hela landet
- Att klinisk forskning i ökad utsträckning ska bedrivas utifrån hälso- och sjukvårdens och patienternas behov.
- Att omställningen till nära vård kräver att forskningskapaciteten i primärvården förstärks.
- Att patientens ställning behöver stärkas igenom hela forskningsprocessen genom högre grad av medverkan och delaktighet.

Medarbetarnas kompetens skapar en kunskapskultur i organisationen

Välfärdens arbetsgivare behöver rekrytera och behålla medarbetare för att kunna erbjuda vård och omsorg av högsta kvalitet. Förutsättningar för medarbetare att utveckla och implementera ny kunskap på sitt område bidrar till att verksamheten förbättras. Det livslånga lärandet gynnas både av att generera och använda ny kunskap. Den kliniska forskningen ger en systematik i att ta fram ny kunskap.

Arbetet ska kännas hållbart, meningsfullt, begripligt och hanterbart. Möjligheten att kombinera klinisk forskning med klinisk arbete är ett sätt att bli en mer attraktiv arbetsgivare.

SKR anser

- Att möjligheten att kombinera klinisk verksamhet med forskning och forskarutbildning ska öka.
- Att det ska finnas tjänster för forskande medarbetare i olika professioner genom hela karriären.
- Att det behöver finnas forskningskompetens i regionernas och kommunernas ledningsorganisation.

Samhället, patienterna och hälso- och sjukvården behöver klinisk forskning

SKR kongress beslutade i inriktningsdokumentet för 2020- 2023 att forskning är ett prioriterat område under perioden. Det konstateras i inriktningsdokumentet att kunskapsstyrning, bättre införande av nya behandlingar, utvecklad ansvarsfördelning, forskning och digitalisering är exempel på områden som i ökad utsträckning måste hanteras gemensamt av kommuner, regioner och staten i samverkan.

Upplysningar om innehållet
Ulrika, Vestin, ulrika.vestin@skr.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2020